

ISBN: 978-625-7303-92-7

© 2018 Ketebe Kitap ve Dergi Yayıncılığı A.Ş.

ketebe.com

Ketebe Yayınları: 469

Roman

Yayın Yönetmeni
Furkan Çalışkan

Dizi Editörü
Aykut Ertuğrul

Proje Editörü
Ahmet Öz

Son Okuma
Asaf Taneri

Yayıma Hazırlayan
Murat k. Murat

Kapak Görseli
Volkan Akmeşe

Kapak
Harun Tan

Mizanpaj
Nilgün Sönmez

1. BASKI

Haziran 2021
İstanbul

Ketebe Yayınları
Sertifika No. 49619
Maltepe Mahallesi Fetih
Caddesi No: 6 Dk: 2
Topkapı 34010 İstanbul
Tel: 212.612 29 30
e-mail: ketebe@ketebe.com

Baskı ve Cilt
Matsis Matbaa Hizmetleri
San. ve Tic. Ltd. Şti
Sertifika No: 40421
Tevfik Bey Mah. Dr. Ali Demir Cad.
No: 51 Sefaköy Küçükçekmece /
İstanbul Tel: 212 624 21 11

Orijinal adı: *Dzamilya*

Copyright © E. Ch. Aitmatov, 1958

Türkçe Yayın Hakkı © Ketebe Kitap ve Dergi Yayıncılığı A.Ş, 2021

Türkçe Çeviri Hakkı © Mehmet Özgül, 2021

Bu kitabın yayın hakları Onk Ajans Fikir ve Sanat Eserleri A.Ş.'den devralınmıştır.

Bu eserin çeviri yayın hakkı Mehmet Özgül'ün temsilcisi Onk Ajans Fikir ve Sanat Eserleri A.Ş.'den devralınmıştır.

Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

CEMİLE

Cengiz Aytmatov

Türkçesi

Mehmet Özgül

CENGİZ AYTMATOV

1928'de, Kırgızistan'ın Talas eyaletine bağlı Şeker köyünde doğdu. Gençliğini 2. Dünya Savaşı sonrasında zorlu atmosferinde geçiren yazar, erken yaşlardan itibaren çeşitli işlerde çalıştı. Cambul Veterinerlik Teknik Okulu'ndaki eğitimi sırasında edebiyata yöneldi. 1952 yılından itibaren yayımladığı makaleler ve kısa hikâyeler sayesinde Maksim Gorki Edebiyat Enstitüsü'ne kabul edildi ve 1958 yılında mezun oldu. Eğitimi boyunca kısa hikâyeler yayımlamaya devam etse de, esas başarısını 1958 yılında yayımlanan *Cemile* adlı romanıyla yakaladı. Söz konusu romanı izleyen yıllarda Aytmatov, önde gelen Sovyet yazarlar arasındaki yerini alarak *Literaturnaya Gazeta* ve Yazarlar Birliği gibi birçok kültürel kurumun yönetim kurulunda yer aldı. Edebi çalışmaları Lenin Ödülü ve Devlet Ödülü gibi çeşitli ödüllere layık görüldü. Kırgızistan'ın 1991 yılındaki bağımsızlığından sonraki yıllarda siyaseten aktif bir yaşam süren yazar, 10 Haziran 2008 tarihinde, Almanya'nın Nürnberg şehrinde hayata veda etti. Yüzden fazla dile çevrilen eserlerinde, mitleri ve folklorik unsurları çağının siyasi meseleleriyle sentezlemiş, modernlik ve gelenek sorunlarıyla, insan-doğa ilişkilerini yoğun bir biçimde ele almıştır.

MEHMET ÖZGÜL

1936 yılında Nevşehir, Avanos'ta doğdu. Kuleli Askeri Lisesi'nde aldığı Rusça eğitimin ardından, 1955 yılında girdiği Ankara Üniversitesi Rus Dili ve Edebiyatı bölümünden 1959 yılında mezun oldu. 1963-67 yılları arasında Genelkurmay Başkanlığında Rusça çevirmeni olarak çalışan Özgül, yine bu yıllarda Gazi Eğitim Enstitüsü'nde İngiliz Dili ve Edebiyatı eğitimi aldı. Yüksek lisansını 1969 yılında ABD'de Georgetown Üniversitesi'nde Uygulamalı Dilbilim alanında yaptı. 1979 yılında askeriyeden albay olarak emekliye ayrıldıktan sonra, ilk kez 1960 yılında, Varlık Yayınevi'nden yayımlanan Çehov çevirisiyle başladığı çevirmenlik çalışmalarını yoğunlaştırdı. 1993 yılında, Çehov'un Tüm Eserleri'nin çevirisini gerçekleştirmek üzere çalışmaya başlayan Özgül, 1998 yılında Çehov'un bütün öykülerinin, 2006 yılındaysa bütün oyunlarının Türkçeye çevirisini tamamladı. Mehmet Özgül; Tolstoy, Dostoyevski, Gogol gibi klasik Rus yazarlarından yaptığı çevirilerin yanı sıra İlya Ehrenburg, Konstantin Simonov, Yevgeni Yevtuşenko, Cengiz Aytmatov, Fazıl İskender, İlf ve Petrov, Yuri Buyda, Lyudmilla Ulitskaya gibi çağdaş Sovyet ve Rus yazarlarından yaptığı çevirilerle de tanınmaktadır.

CEMİLE

İşte gene o ufak, çerçevesi gösterişsiz tablonun karşısına geçmiş, seyrediyorum. Yarın sabahtan köye gideceğim için, sanki bana iyi yolculuklar dilemesini bekliyormuşum gibi, gözlerimi alamıyorum ondan.

Bu tabloyu daha hiçbir sergide göstermedim. Köyden akrabalarım gelince de köşe bucak saklarım. Gerçi resim utanç verici değil, ama iyi bir sanat eseri de sayılmaz. Gösterdiği toprak parçası kadar yalın bir çalışma bu.

Tablonun derinliğinde solgun bir sonbahar göğü görünüyor. Uzaktaki sıradağlar üzerinden alaca bulaca bulutlar geçmekte. Ön planda ise pelin otlarıyla kaplı, sarı kırmızı karışımı düz bir ova uzanıyor. Yakında yağan yağmurlardan hâlâ ıslak, koyu renkli bir yol kesmiş ovayı. Yolun iki kıyısında dalları kırık, bodur, kuru çalılar yan yana dizilmiş. Yağmurların sildiği tekerlek izleri boyunca iki de ayak izi var. İzler uzaklaştıkça belirsizleşiyor; yolcular bir adım daha atsalar, tablonun dışına çıkacak sanırsınız. Bunlardan biri... Fazla ileri gittim, burada duralım biraz.

Ergenlik çağındaydım, savaşın üçüncü yılı dolmuştu. Babalarımız, ağabeylerimiz uzaklarda, Kursk, Orel cephelelerinde çarpışırken, on beş yaşına yeni girmiş biz gençler

de köyümüzün kooperatif çiftliğinde çalışıyorduk. Bitmek bilmeyen ağır köy işleri bütün ağırlığıyla bizim çelimsiz omuzlarımıza yüklenmişti. Hele o hasat zamanı sıcakta çalışmak bize öyle zor gelmişti ki. Haftalarca eve uğramazdık; gecelerimiz, gündüzlerimiz tarlada, harmanda ya da tahıl götürdüğümüz istasyon yollarında geçirdi.

Ekin biçmekten tırpanların ateş kesildiği o sıcak günlerden birinde yükümüzü istasyona boşaltmış, çiftliğe dönüyordum ki, eve uğramaya karar verdim.

Irmak geçidinin hemen yanı başında, köyün kıyısındaki yüksekçe yerde yan yana iki ev durur. Evlerin avlusu kalın bir kerpiç duvarla çevrilmiştir, dört bir yanında kavaklar yükselir. Bunlar bizim evlerimizdir. Ailelerimiz eskiden beri burada komşu otururlar. Ben Büyük Ev'denim. İkisi de askere gitmiş bekâr iki ağabeyim vardır. Çoktandır onlardan haber alamıyoruz.

Babam yaşlıdır, dülgerlik yapar. Şafakla birlikte kalkar, namazını kıldıktan sonra hemen işliğine gider. Akşama değin de dönmez oradan.

Evde yalnız annemle küçük kardeşim kalırlar.

Öteki evde, ya da köy halkının dediği gibi Küçük Ev'de yakın akrabalarımız oturur. Dedelerimiz mi, dedelerimizin dedeleri mi, tam bilmiyorum, öz kardeşmişler. Ama ben onlara, pek içli dışlı yaşadığımız için yakın akrabamız diyorum aslında. Göçebelik döneminden beri dedelerimiz birlikte sürü yetiştirmişler, birlikte yaylalara konmuşlar. Biz de onların geleneğini sürdürüyoruz. Köye kolektifleştirme gelince babalarımız evlerini yan yana yaptırmışlar. Yalnız biz değil, ırmak boyunca uzanan Aral Sokağı'nda oturanların tümü birbirine akraba. Hepimiz aynı soydan gelmişiz.

Kolektifleştirmeden az sonra Küçük Ev'in babası ölmüş. İki küçük oğluyla karısı kalmış ortada. O zaman köyde geçerli olan göreneğe göre dul bir kadın çocuklarıyla birlikte kendi yazgısıyla baş başa bırakılmazmış. Akrabalar tutmuşlar, kadını babamla evlendirmişler. Ataların anısına saygı böyle gerektiriyormuş, çünkü babam ölenin en yakın hısmıymış.

Böylece iki aile birleşmişler. Gerçi onların bahçeleri, hayvanları gene ayırdı, ama aslında hep bir arada yaşıyorduk.

Küçük Ev'den de iki oğlan gitmişti askere. Büyüğü Sadık'ı evlendikten hemen sonra çağırdılar. Seyrek olmakla birlikte ikisinden de mektup alıyorduk.

Küçük Ev'de "kiçi apa," yani küçük anne dediğim evin anesiyle, Sadık'ın karısı kalmışlardı. Anne ve gelin sabah-tan akşama değin çiftlikte çalışırlardı. Küçük anne kimseyi kırmayı sevmeyen, yumuşak başlı, iyi yürekli bir kadındı: hamaratlıkta gençlerden geri kalmazdı. Ark açmada olsun, tarla sulamada olsun onlarla yarışarak çapa sallardı. Şansına gelini de onun gibi çalışkan çıkmıştı. Cemile kaynanası gibi hamarat, becerikli bir kadındı; gelgelelim huyca biraz ayırdı ondan.

Cemile'yi çok severdim, o da beni severdi. İyi anlaşmakla birlikte adlarımızla hitap etmezdik birbirimize. Ben başka bir evin çocuğu olsam ona rahatça "Cemile" derdim. Ama ağabeyimin karısı sayıldığına göre ona yenge demem yakışık alırdı, o da bana "kiçine bala", küçük çocuk derdi. Aramızdaki yaş farkı hiç de çok değildi. Köylerde böyleydi işte, gelinler kocalarının küçük erkek kardeşlerine ya kiçine bala ya da kaynım derlerdi.

İki evin işini annem çekip çevirirdi. Her şeye kıkır kıkır gülen, saç örgüleri iplikle bağlı kız kardeşim tek yardımcısıydı.